

Hankejohtaja Taito Vainion katsaus pelastustoimen uudistukseen 25.10.2016

- Laki pelastustoimen järjestämisestä on lähtenyt lausunnolle samanaikaisesti kuin sote- ja maakuntauudistuksen n. 800-sivuinen lakipaketti. Sote- ja maakuntalakipaketista sekä pelastustoimen järjestämislaita tehdään kummastakin omat lausuntopyyntönsä. Sote- ja maakuntauudistuksen lakipaketin lausuntoaika on 9.11.2016 saakka ja pelastustoimen järjestämislain lausuntoaika 11.11.2016 saakka.
 - Lausuntoajan päätyttyä lausunnot käsitellään siten, että hallituksen esitys lähtisi eduskuntaan tämän istuntokauden aikana eli käytännössä tämän vuoden aikana.
 - Pelastustoimen organisointi kulkee käsi kädessä ensihoidon organisoinnin kanssa. Lausunnolle lähtevässä Sote-järjestämislaita ja pelastustoimen järjestämislaita on lähtökohtana viisi järjestämistä vastuullista maakuntaa (Uusimaa, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Pohjois-Savo, Pohjois-Pohjanmaa). Jos ensihoidon järjestämistä vastuun organisoinnissa tapahtuu muutoksia, samat muutokset koskevat pelastustointia.
 - Maakunta voi hoitaa vain tehtäviä, jotka sille laissa määritellään. Tässä maakunnat eroavat kunnista, koska kunnat voivat ottaa hoitaakseen muitakin kuin lakisääteisiä tehtäviä (ns. yleinen toimiala).
 - Maakunnat voivat tuottaa palveluja omana toimintanaan oman palvelulaitoksensa kautta, käyttää kolmannen sektorin palveluntuottajia tai ostaa palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta.
 - Ensihoidossa tämä tarkoittaa sitä, että jos maakunta tuottaa ensihoidon omana toimintanaan, ensihoito on tuotettava järjestämistä vastuussa olevan viiden maakunnan palvelulaitoksen kautta. Jotta in-house-edellytys täyttyy, on pelastustoimen oltava järjestetty samojen maakuntien toimesta ja tuotettu samojen palvelulaitosten kautta kuin ensihoidossakin. Jos ensihoidon järjestämistä vastuu on organisoitu eri tavalla kuin pelastustoimen järjestämistä vastuu, pelastustointia ei voida käyttää ensihoidon palveluntuottajana muuten kuin yhtiöittämillä pelastuslaitosten ensihoitotoiminta.
 - Pelastustoimessa ja ensihoidossa 18 maakuntaa koskee lakisääteinen yhteistoiminta (13 maakuntaa tekevät sopimuksen järjestämistä vastuussa olevan maakunnan kanssa). Jos maakunnat eivät pääse sopimukseen, valtioneuvosto päättää tarvittavista asioista.
 - Kuntien omistamat kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen ja lakisääteisten kuntayhtymien omaisuus siirtyy maakunnille. Kalusto (irtaimisto) siirtyy maakuntien omistukseen. Nykyiset vuokrasopimukset siirtyvät nykyisin ehdoin kunnilta maakunnille vähintään kolmeksi vuodeksi.
-

- Henkilöstö siirtyy vanhoina työntekijöinä nykyisin ehdoin (liikkeenluovutusperiaate) vuoden 2020 loppuun saakka.
- Rahoitus maakunnille tulee valtiolta ns. yleiskatteellisena rahoituksena. Tämä tarkoittaa sitä, että rahoitus ei ole eri hallinnonaloille korvamerkittyä rahoitusta. Muiden kuin sosiaali- ja terveystoimen rahoituksen laskentaperuste määräytyy maakuntien rahoituslakiluonnoksen mukaan asukasluvun perusteella. Asukaslukuperusteisen rahoitusperiaatteen sijasta ollaan pelastustoimelle valmistelemassa sellaista rahoitusta, jonka mukaan lähtökohtatilanne olisi mahdollisimman lähellä nykyistä rahoitustasoa.
- Maakuntalakiluonnoksen mukaan (16 luku) valtakunnallisia maakuntien palvelukeskuksia perustetaan neljä:
 1. Yhteishankintojen palvelukeskus
 2. Toimitila- ja kiinteistöhallinnon palvelukeskus;
 3. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus; sekä
 4. Tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palvelukeskus (ICTpalvelukeskus)
- Valtio huolehtisi maakuntien palvelukeskusten perustamisen edellyttämistä toimenpiteistä. Palvelukeskusten osakkeet ja määräysvalta luovutettaisiin myöhemmin maakunnille (voimaantulolain 38 §).
- Yhtiöt perustettaisiin valmisteluvaiheessa eduskunnan valtuutuksella Hansel Oy:n ja Senaatti-kiinteistöjen tytäryhtiöiksi sekä talous- ja henkilöstöhallintoyhtiö ja ICT-yhtiö KEHAn johdolla perustettaviksi valtion kokonaan omistamiksi yhtiöiksi.
- Hallituksen 26.9.2016 tekemän linjauksen mukaan digitalisaation toimenpiano tehdään yhtenäisellä muutosohjelmalla, joka myös rahoitetaan kokonaisuutena. Muutosohjelma on perusta valtakunnalliselle ja maakunnissa tapahtuvalle toimeenpanolle. Muutosohjelman tavoitteena on toteuttaa tavoitetilan mukainen usean toimijan ja kerroksellisten palveluiden kokonaisuus mahdollisimman kustannustehokkaasti.
- Väliaikaishallinto: Maakunnan liitoille on annettu tehtäväksi johtaa neuvotteluja ja asettaa sovitun mukaisesti väliaikainen valmistelutoimielin, jossa on mukana maakunnan liitto, kunnat, sairaanhoitopiiri, erityishuoltopiiri, pelastuslaitos, ELY ja työ- ja elinkeinotoimisto
- Väliaikaishallinto vastaa maakunnan toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelusta siihen saakka, kunnes maakuntavaltuusto on valittu ja maakuntavaltuuston asettama maakuntahallitus on aloittanut toimintansa.
- Väliaikaishallinto nimittää tarvittavat määräaikaiset virkamiehet, joiden toimikausi 7/2017 – 3/2018. Maakuntavaltuuston vaalit tammikuussa 2018 ja valtuusto aloittaa maaliskuussa 2018, jolloin väliaikaishallinto lakkaa.
- Pelastustoimen uudistuksen hankeorganisaatiota on madallettu poistamalla osahankkeet organisaatiosta. Uudistuksen 14 työryhmää raportoivat suoraan hankejohtajalle ja kuukausittain pidetään puheenjohtajakokouksia, joissa valmistelua sovitaan yhteen.

- Pelastustoimen uudistushankkeeseen asetetut 14 työryhmää ovat tehneet työsuunnitelmansa, jotka käsitellään ohjausryhmässä marraskuun alussa. Työsuunnitelmissa priorisoidaan tehtävät siten, että pelastuslakiin ehdotettavat asiat ja uusien organisaatioiden käynnistämisen edellyttämät asiat valmistellaan ensin.
- Työryhmiä on pyydetty ilmoittamaan hankejohtajalle ne asiat, joihin tarvitaan linjauksia 1.11.2016 mennessä.
- Pelastuslain valmistelu on aloitettu ja valmistelun tavoitteena on, että alustavat ehdotukset säädettävistä asiakokonaisuuksista olisivat tiedossa tämän vuoden puolella perusteluineen.
- Pelastustoimen järjestämislain perusteella annettavia asetustarpeita kartoitetaan. Esitykset keskitettävistä palveluista, jotka edellyttävät asetuksen antamista on pyydetty jo 11.11.2016 mennessä.
- Muiden maakuntiin siirtyvien tehtävien lainsäädännön valmistelu on käynnissä. Aikataulu on tiukka eli valmisteluryhmien vastuulla olevien HE-ehdotusten määräaika on 30.11.2016 ja säädösvalmisteluryhmän ehdotus HE-luonnokseksi tulee olla valmis 31.1.2017.